

משהו על קלפיות ועל "הטור השביעי" [1]

אהרון מגד

שוטו של "הטור השביעי" ידע להצליף ללא־רחם: הוא שפך לעגו על הסוגדים לתמונות "גבר עז, אמיץ כוח ורב"; הוא לא חס על משטרים שבהם מצביעים בסך, בתשעים ושמונה אחוזים (אף שם ההצבעה חשאית, מאחורי הפרגוד, כידוע, אם גם התוצאה אינה מעידה על "יצר עבות של אמון, על אף כל מרורים וקשי־רוח"); הוא לחם בעוז על "החירויות אשר כבש אנוש על פני מאות שנים של מתרסים"; בייחוד לא ידע רחמים כלפי מצדיקי־דין, רואים ומחרישים, הנרתעים מאמור דברם בשער, המחפים על עוול. "הטור השביעי" שלמחרת יום הבחירות הקביל בזרידפנה את המנצחים החוזרים משדה הקרב, עטורי תהילה, ברך את "מפלגת הרוב" הנועזה, ש"כמעט ופיצחה את גולגולת עצמה" בהקפיאה את טבלת השכר, על הנצחון שהשיגה על כל יריביה. במאמר מוסגר, בין שבח לשבח, נאמר אמנם: "את תופעות הקלקול אין לגנוז ולחון". אך אמירה זו נראית בעינינו כ"זהירות מופרזת במקצת", בבחינת "אט לאט... מסיבות מובנות מוטב בלי... ומוטב לבל... יש להלך על בהונות (אם יש להלך בכלל)".

כמה שבועות שלפני הבחירות, היינו פותחים ביום ו׳ את העתון למצוא משהו בטור השביעי על אותן "תופעות הקלקול" שיתר ששת הטורים של "דבר" השתיקו אותן או חיפו עליהן. אעפ"כ סבורים היינו: במלחמה כאשר במלחמה, ודין המפריע כדין הבוגד, בתום המערכה יבוא חשבון. בתום המלחמה, אמר הטור השביעי שוב את אשר אמרו כל ששת הטורים. "פרט קטן" זה של "תופעות הקלקול" הוא מותיר

[1] נדפס בכתב העת ׳משא׳, 20 במאי 1955

הפעם, שלא כדרכו, לוועדות הביקורת, שוודאי יש לסמוך עליהן שתוצאנה משפט לאור.

בעצם, למה ביקשנו דבר בעניין זה ב"טור"? הרי אותן "תופעות קלקול" נעשו **לעין השמש**, יותר מששה טורים של עתון אחר כתבו עליהן, על כל במה נישאה, התריעו עליהן, כל שתום־עין ראה אותן וכל ריפורטר אץ להדויען, האמנם חסרים היינו את קולו הדק של משורר במקהלה צועקת זו? לא, לא קולו של משורר דווקא, אלא **קול אחד**, לו לפחות **קול אחד ויחידי**, של איש אשר לבו עם "מפלגת הרוב" והוא מתפלל לנצחונה, ובכל־זאת אינו יכול להשלים עם מעשי־חמס שיש בהם פגיעה גסה וגלוייה באותן "החירויות אשר כבש־אנוש". אילו נשמע קול יחיד זה — אפשר ורווח לנו. אפשר ולא חיה כצעקתה.

לא, לא ביקשנו שיאמר מה שאנחנו אומרים, אף לא ביקשנו שיקרא מלא, שיקרא בגרון, שיקרא צא, צא, שיסייע לרמקולים, שלא היו לנו בבחירות מחוסר כסף, סבורים היינו רק שמן הראוי היה שדווקא הוא יעיר משהו.. למשל על הטעם הרע שבצבעי הטכניקולור בתמונת האיש שהמפלגה חפצה ביקרו, ולוּ מסיבות אסתטיות בלבד, ולוּ רק משום שדבר זה עשוי להתפרש שלא כהלכה ע"י ההדיוטות, ולו רק משום שטור שביעי אחר התריע כבר נגד איש אחר, ש"תמונתו קול תשואות נעטרת"; או למשל, משהו על הביום והתפאורה של כינוסים מסויימים, על גובהן של הבמות ועל חוזק אורם של זרקורים — ולוּ רק משום שזה מזכיר יותר מדי נוהג בארצות אחרות, בלתי דמוקרטיות, שהטור השביעי הרבה לכתוב עליהן; או, נאמר, להעיר משהו על **נוסח הדיבור** עם יריבים שיש להם חלק כלשהו ב"מגש הכסף", כמו למשל, השאלה "היכן הייתם?" — ולו רק משום שהטור השביעי עצמו העיד פעמים כה רבות היכן היו (כמעט ואמרנו — **חייב** היה הוא, כאחד העדים, לחשוב על כך...); או משהו על **הסגנון**, המדמה את יגאל אלון למנחם בייגין ומכנה אותו "גיבור־המלל", ואת חבריו הוא מכנה "שלוח הקומינפורם" שכוונתן "לחבל ולהזיק" בהסתדרות. דברים שבעל "הטור השביעי" **יודע** שאינם אמת, אפילו אם הם נאמרים מגובה של ששים אמה מעל לקרקע, להעיר ולוּ רק מעטמים של חברות פשוטה, המצווה להגן על רע, משטופלים עליו אשמות שוא; כן, וסבורים היינו שדווקא הוא — ומשום שאיננו חשוד על דיבה ועלילה והוצאת לעז ואופוזיציונית

עקרה – חייב היה לשאול לפחות מה אמת בכל הסיפורים על מעשי לחץ, איומים, שוחד, אלימות וכו׳, שהרי לא ייתכן שסבור הוא ״כי יש להיזהר משאלה שכזאת כמאש״ שהרי ״מותר **וצריך** לשאול !״

כי לאמיתו של דבר, - כולנו היינו רוצים, בכל לבנו, **שנתבדה** וכל האשמותינו – חלומות רעים. כי מאוד לא נוח לנו בידיעה שאלה פני הממלכה, והיינו מוחלים בכל מאודנו על כל ״הרווחים״ המפוקפקים שאנו עשויים להפיק ממצב דברים זה. יום יום היינו פותחים את ה״דבר״ ומבקשים למצוא בו את **ההכחשות**, דהיינו, כי שקר הוא שבריונים פיצחו עצמותיו של אדם בחשיכה על היותו חשוד בהתמרדות נגד אותה מפלגה נועזה שחרפה גולגלתה על קרונות; ששקר כי במקלות גורשו מדביקי כרוזי ״תו״ משטח הטאבו של הנמל, בו כל עמוד גבוה הכריז אל׳ף; ששקר כי מנהלי עבודה ומשגיחים הובילו פועלים במכונות־משא לקלפיות ונתנו בידיהם מעטפות סגורות; כי כל אותו מעשה בבית־שאן, שהביאו שוטרים לבתיהם של עולים, ״אנשי ספר ועוּלו״, באשון־לילה, ואיימו עליהם לחזור מהצהרותיהם – להד״ם; ועלילת־דברים עניין מגדל־אשקלון; ודיבה – עניין מחרז; ואחיזת־עניים שלטי העץ המודבקים על צרכנייה הסתדרותית **שאני** קונה בה, ״חזק את ההסתדרות – הבע בעד א׳ ״; שכל זה – אמנם השמצה בלבד. בכל לבנו ביקשנו למצוא הכחשות אלה ונכונים היינו להאמין להן, כי נוח היה לנו מאד שלא נצדק. אך תחת זאת קראנו ב״דבר״, עתונה של ההסתדרות מאמרים ראשיים שלא ניסו אפילו **להראות** כנייטראליים, שדברו סרה בחלק די נכבד של חברי ההסתדרות, ואלה היו מוקפים סביב סביב תעמולה גלוייה לחלק האחר של ההסתדרות, הנועז מאד, אמנם.

לא, לא ״חשכת״ המעשים פגעה בנו, ולא כי ״נמצאוּ במחתרת״, אלא דווקא אור **היום** הוא שניקר את עינינו, זו נטיית הצואר, הראש הזקוף, גבהות העיניים, זה ״הצפצוף״, האומר לנו מגבוה: ״מי אתה בכלל? מי אתה שניתן את הדין בפניך? למה צריכים אנו להצטדק בכלל על מעשים אלה? זו הצעידה ברגל פסוקה עם ידיים בכיסים, על הרציפים, במגרשי הבניין, בקרפיפים, על מפתני הבתים, מתוך חסינות עבה מדי, מתוך הרגשת הזכות והרשות לעשות את המעשים כבתוך אחוזה פרטית. זה איבודו של **רגש הבושה**. (סוף־סוף גם בפרשה המכונה ״שחיתות״, לא החולשה המביאה לידי מעילה היא שפוגעת בנו – אלא העדר **רגש הבושה** שלאחר התגלותה,

העדר הדין והחובה לתת את הדין). האם כל מפא״י היא כזו? – וודאי וודאי שלא, רק מיעוט שבה נתקלקל כך (על כן אנו נוטלים רשות לעצמנו לפנות לכמה מחבריה המוכרים לנו, אל הסופרים והמשוררים לפחות, שנוטלים על עצמם לעתים את ״התפקיד הסניטרי״); אולם מתקבל הרושם שאי־שם במטה הבחירות ניתן הצו: הכו בכל כוח, הכו בכל האמצעים!, ואז יצאו שלוחי־מצווה לאלפיהם, פשטו בארץ לעשות רצון קונם, וקיימו את הפקודה ככתבה וכלשונה, **כפשוטה**, ולא על דרך הרמז והסוד...

האם כל זה נעשה ללא שום צידוק מוסרי? וודאי שלא. כל שלטון מוצא צידוק מוסרי למעשיו. אף כאן יש צידוק מוסרי, שיש מי ששוקד לבססו, והוא: כת זו, כת של בוגדים היא, שלוחת הקומינפורם, שכל מטרתה לחבל ולהזיק, כאמור, שאין היא מצפה אלא לבואו של הצבא האדום כדי להשליט דיקטטורה בארץ. תורה זו שיוצאת מפי נביאים, מקיימים הכוהנים הלכה למעשה. בוגדים – דמם מותר. יש לנדותם, יש להקיאם מן העדה, ניתנת הרשות לעשות בהם שפטים. במטרופולין, כרגיל, האנשים הם נאורים יותר, אף סובלניים יותר, בפרובינציה כרגיל – מקיימים זאת בקנאות מרובה. באש־דת ובלהט קודש. שם מחרימים, אף מנשלים. האמצעים כשרים.

אכן, כבוד לבוחרים כמובן, כבוד ״לקולו של עם רב״, שוודאי רובו הצביע לפי מצפונו. אלא שסבורים היינו שרשאי המשורר לנכות חצי **אחוז** לפחות מן ״השישים״, רק חצי־אחוז בלבד, המושג באמצעים שלדעתו משיגים תשעים ושמונה במדינות אחרות, ועל אותו חצי אחוז, רשאי היה לחזור ולהשמיע ״כלל גדול״ גירסת ילדות שלו: ״ילד, אחוז את המכשיר חזק, אבל חלש״, כי:

״כן, דק הוא העניין. אך בסדנה סוערת

ראוי לזכור היטב: אפשר במחץ־יד

גם להקהות וגם לשבור את חוד החרט...

ומה נשאר אז? כוח השרירים בלבד״.

(טור שביעי אחר)